

Marxizm - Leninizm ve Toprak Reformu

Dr. Mehmet ERÖZ

Köylü ve toprak meselesi, birçok fikir adamını ve siyasîleri türlü bakımlardan ilgilendiren hayati konular olagelmıştır. Bilhassa günümüzde bu konu daha çok ehemmiyet kazanmış olup, az gelişmiş memleketlerin kaderi, bu meselelerin hallediliş ve neticelendiriliş tarzına bağlı bulunmaktadır. Marxizm de aynı mesele ile kendi görüş zaviyesinden ilgilenmiştir. Sonradan revizyonizm ve Leninizmle köylü ve toprak meseleleri, ortodoks Marxizm'in inanç ve tahlilinden başka istikametlere yönelmiştir. Gerçeklerin nazariyeden farklı oluşu, köylüleri kazanmanın zarureti, ortodoks görüşten inhirafı ve taktik ric'at ve tedbirleri gerektirmiştir. Bununla beraber, Marx'ın şahsiyetinde köylü meselesi ile ilgili bir ikilik vardır ve bunun tezahürleri zaman zaman görülmüştür. Bunu yeri gelince açıklayacağız. Bu itibarla köylü ve toprak reformu meseleleri karşısında — diğer birçok konuda olduğu gibi— Marxizm bir ikilik arzeder. Biz bu makalemizde bu tenakuzu ele alarak, tahlilimizi bu yönden yapacağız.

— I —

Marx ve Engels'in Köylü Hakkındaki Görüşleri

Marx ve Engels, köy ve köylüyü sosyolojik bakımdan incelemek, sosyal organizasyon zaviyesinden de ele almak yerine, sadece iktisadî bakımdan inceliyor, bir istihlal ünitesi ve unsuru olarak tahlil ediyorlardı. Determinist ve maddeci bir tarih görüşüne sahip olduklarından, sanayi ve diğer kollarda olduğu gibi, ziraatta da kapitalizmin, büyük çapta makinanah ziraatın, büyük mülkiyet şeklinin hâkim ve carî olacağına inanıyorlardı. Orta ve küçük çaptaki ziraat işletmeler, kapitalist ziraatın rekabeti karşısında dayanamayıp, ortadan kalkacak ve bunların sahibi olan köylüler, ya şehirlere giderek sanayi işçisi olacak, ya da büyük kapitalist çiftliklerin ziraat işgücünü temin ederek, yarı proleter haline gelecekler-

dir. Bu netice, Marx ve Engels'e göre kaçınılmaz âkibettir. Ziraattaki temerküz, rekabet ve yarı proleterleşme hâdisesi, sanayide olduğu gibi kapitalizmin bünyesindeki gizli felâket tohumudur ve kapitalizmden sosyalizme (ve sonra komünizme) geçişi temin eden vetireyi hızlandıracaktır. Onun için Marx ve Engels liberal iktisatçılar gibi müdahalenin, reformun tedbirlerinin kat'î surette aleyhindedirler. İngiliz işçisinin hayat seviyesini düzeltici tedbirleri gördükçe bu halden hoşlanmamış, onları mukadder âkibeti, tarihî akışı durdurmaya çalışan boşuna gayretler, burjuva tâvizleri olarak görmüşlerdir.

Komünist Beyannamesinde, köylüyü yarı vahşi halden kurtardığı için burjuvaziye ve kapitalizme âdeta minnet duyulmaktadır: "Burjuvazi, köyü şehirlerin idaresine tâbi kıldı. Muazzam şehirler yarattı, köye kıyasla şehir nüfusunu çok fazla arttırdı ve böylece nüfusun mühim bir kısmını köy hayatının bölüğünden kurtardı. Köyü şehirlere bağlayışı gibi, barbar ve yarı barbar memleketleri medenî ülkelere, köylü milletleri burjuva milletlere, Doğu'yu Batı'ya tâbi kıldı." Orta sınıfın alt tabakalarından olan köylülerin, aynı sınıfa dâhil küçük esnaf ve sanatkârlar gibi, modern sanayi önünde tutunamayacaklarını ve proletaryaya katılacaklarını söyleyen Beyanname, bu zümrelerin "gerçek bir ihtilâlcî sınıf" olan proletaryadan nasıl ayrı bir sınıf teşkil ettiklerini şöyle açıklıyor: "Küçük imalatçı, esnaf, zenaatkâr, köylü" gibi orta sınıfın aşağı tabakasını teşkil edenler, "ihtilâlcî değil, muhafazakârdırlar. Yalnız bununla yetinmeyip, tarihin tekerleğini geriye doğru döndürmeğe çalıştıkları için gericidirler de". Bu bakımdan *şimdilik* toprak mülkiyeti ilga edilmeli ve bütün rant âmmeye mal edilmeliydi¹.

Marx, Sermaye'nin üçüncü cildinde hususî mülkiyet konusu küçük ve büyük ziraat şekillerini, rant, faiz hadleri, mahsul fiyatları bakımından inceledikten sonra, her ikisinde mevcut kusurları açıklar. Marx'a göre kollektif ziraat iyidir. Marx, büyük sanayi inkişafı neticesinde köylünün geçiminin büyük bir kısmını teşkil eden köylü ev sanayiinin yıkıldığını, küçük ziraat yapılan toprağın zamanla fakirleştiğini ve inbat kuvvetini kaybettiğini söyler. Köylülerin hayvanlarını otlattıkları âmmeye ait mer'aların, büyük çiftlik sahipleri tarafından gasbedilmesi, büyük çiftlikler ve kapitalist işletmelerle olan rekabet, küçük köylü işletmesinin yıkılmasına sebep olmaktadır, olacaktır. Eğer köylü mevcudiyetini devam ettiriyorsa bu, onun acaip istihsal tarzından ötürüdür. Çünkü hem ser-

1) Karl Marx, The Communist Manifesto, Gateway editions, Chicago, 1965, sf. 22, 29, 34, 42, 55.

mayedar, hem emekçi, hem de müteşebbistir. Marx, bu tarz toprak mülkiyetinin, “emeğin sosyal müstahsil güçlerinin inkişafını, içtimâî şekillerini, sermayenin sosyal birikimini, büyük çapta hayvan besiciliğini ve ilmin müterakki tabikatını” saf dışı edeceğini söyler. Hususî mülkiyete dayanan küçük çapta ziraatin diğer kötülüğü, sermayenin arazi satın alınmasına yatırılmasıdır. Köylü bu yüzden tefecinin eline düşer. Küçük toprak mülkiyeti, aynı zamanda cemiyet dışı yarı barbar bir sınıf yaratır².

Marx, 1864 de Beynelmîle’i açış konuşmasında, küçük köylü işletmesine niçin karşı olduğunu sarîh şekilde şöyle açıkladı : Bütün topraklar birkaç kişinin elinde toplandığı takdirde, ziraat mesele daha çok basitleşecek, yâni sosyalist ihtilâli kolaylaşacaktır³.

Engels, Anti - Dühring’inde, “Feodal zincirlerden” kurtularak mülkiyet hürriyetine kavuşan küçük toprak sahipleri ve küçük kapitalistlerin, büyük kapitalist ve çiftlik sahiplerinin rekabeti karşısında ezilerek topraklarını satmak zorunda kaldıklarını, kapitalist esaslara dayanan büyük sanayi inkişafının bu vetireyi hazırladığını ve hızlandırdığını söyler⁴.

Engels, ileri sürdüğü bu determinizme, bu vakıya kendisi de inanmamış olacak ki, köylülere bu hususta ikna etmenin zaruretinden bahsediyor : “Partimizin vazifesi, kapitalizm hâkimiyetini devam ettirdiği müddetçe durumlarının mutlak şekilde ümitsiz olduğunu, küçük mülklerini haddizatında kendileri için muhafaza etmelerinin kat’î surette imkânsız bulunduğunu, büyük kapitalist istihsalin, onların çelimsiz ve kadim küçük istihsal sistemini, bir trenin el arabasını ezişi gibi yok etmesinin muhakkak olduğunu, köylülere tekrar tekrar açıkça ifade etmektir”...⁵.

Engels, köylülere, mülklerini himaye edeceklerine, kendilerini her türlü iktisadî güçlûge karşı, rehin tehlikesine karşı koruyacaklarına, kiracıyı mal sahibi yapacaklarına dair söz verdikleri takdirde, küçük işletme sahibi köylü kitlelerini kazanacaklarını söyler. Fakat, bu hal köylüyü kurtarmayacak, âkibetini biraz geciktirecektir. Bu yüzden biran evvel köylülere ikna ederek, kollektif ziraata geçmek gerektiğini şöyle açıklar : “Devlet iktidarına geçtiğimizde, büyük toprak sahiplerinin durumunda yap-

2) Karl Marx, Capital, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1962, cilt 3, sf. 787-793.

3) David Mitrany, Marx Against The Peasant, London, 1961, sf. 38.

4) F. Engels, Anti-Dühring, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1959, sf. 352.

5) F. Engels, “The Peasant Question in France and Germany”, Marx-Engels, Selected Works, Moscow, 1962, sf. 436.

mak zorunda kalacağımız gibi, küçük köylü mülklerinin müsaderesini (tazminat ödeyip, ödememeye bakmaksızın) düşünmeyeceğiz bile. İlk elde küçük köylüye karşı vazifemiz, onun hususî teşebbüsünü ve hususî mülkiyetini, zorla değil, fakat misal göstererek ve bu maksat için sosyal yardım teklif ederek, kooperatif teşebbüs ve mülkiyetine geçirmeğe tesirden ibarettir”⁶.

Marx ve Engels, sanayide olduğu gibi, ziraatte de istihsalin büyük çapta teşkilâtlandırılması inancını asla terketmediler. Köylüler, sosyalist ihtilâlde, sadece köylü mülkiyeti imanından soğutuldukları an, proletaryanın müttefiki olabilirdi. Halbuki o zamandan bu yana her yerde hâdiseler göstermiştir ki, köylünün toprağı, onun nazarında kutlu bir unsurdur. Nitekim, Flocon, on bir milyon küçük Fransız çiftçisinin “heyecanlı mülkiyet sahibi” oldukları ve komünizm kokan herhangi bir şeyin yeminli düşmanları buldukları hususunda Engels’i uyarmıştı⁷.

Marx, köylüyü umumî bir nazariye içinde inceliyor ve onu hiçbir hususî reform plânına lâyık bulmuyordu. Marx, hayatı boyunca köylüyü sevmemiştir. The Eighteenth Brumaire isimli eserinde, köylülerin iktisadî organizasyonları ve yaşadıkları hayat bakımından, hem burjuvaziden, hem de proletaryadan ayrıldıklarını söylüyordu. Her ikisine zıt bir sınıf teşkil ediyorlardı. Fakat siyasî bakımdan sınıf birlik ve tesanüdünden mahrumdular. Onları bir *fertler yığı*⁸ saymak daha doğru idi. Marx, köylüleri bir çuval patatese benzetmektedir. Marx’a göre bu ahmak ve dar kafalı herifler, tarih boyunca herhangi bir ihtilâl inisiyatifine muktedir olmadıklarını isbat etmişlerdir. Buna rağmen Engels, hedefine doğru giderken, “umumî bir köylü ayaklanmasını ezmek zorunda kalacağı” hususunda Fransız proletaryasını uyarmıştı⁹.

Marx’ın ütopist sosyalist diye hücum ettiği Sismondî “Ziraatte mülk-1789 Fransız ihtilâlinde köylülere toprak ve mülkiyet hakkı verilmiş olmasından yakındılar ve mülkiyet hakkı prensibine hücum ettiler. Onlara göre, müsadere edilen toprakların köylülere verilmesi, küçük burjuva köylü sınıfı yaratacaktı. Onun için işçiler böyle bir tasarrufa karşı çıkmalıydılar.

6) Aynı makale, sf. 432-3.

7) E. H. Carr, The Bolshevik Revolution, London, 1966, cilt 2, sf. 381, 383.

8) Aşağıda açıklayacağımız üzere, reisi Dr. Şefik Hüsnü Deymer olan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisinin (T.S.E.K.P.) faaliyet programında (sf. 26), köylülerden “köylü yığınları” diye bahsedilmektedir.

9) D. Mitraný, aynı eser, sf. 51, 222.

Marx ve Engels, 1860 dan sonra Rusya'daki popülizm (halkçılık. Rusçası, narednichestvo) cereyanı ve Rus "Obshchini" sı, "mir" i ile ilgilendiler. Bir nevi komünal şekle sahip Rus köylü mülkiyetinin, daha yüksek şekle (kollektif ziraate, komünizm safhasına) kolayca götürülebileceğinden ümitli idiler. Fakat "mir" in kollektif mülkiyete geçişte, popülistlerin düşündüğü gibi esas gaye olamayacağını, sadece bir vasıta olacağını düşünüyorlardı. Marx, *David Urquhart*'ın tesiri altında, Türk köylüsünün Yakın Doğu'da yıkıcı ve ihtilâlcî bir güç olacağına dair inanç besliyordu¹⁰.

Engels'in naklettiğine göre, hayatının son yıllarında Marx, Rusya ziraat şartlarını ana kaynaklardan, Rus dostlarının yardımı ile tedkik ediyordu. Hattâ Rusça öğrenmeğe bile niyetlenmiş, bu mümkün olamıştı¹¹. Görülüyor ki, ihtilâlin tahakkuku için Marx, her çareye başvurmakta, tarihî diyalektiğini, determinizmi bir kenara itmekte, proleter ihtilâlinden başka, beceriksiz bulduğu, nefret ettiği köylüyü de ihtilâle karıştırmayı, köy ihtilâlini de arzulamaktadır. Böylece kapitalizmin ve sanayi cemiyetlerinin, bünyelerindeki tenakuz ve sınıf çatışmalarından dolayı yıkılmalarının mukadder olduğu hususundaki nazariyesine zaaf getirecek mahiyette bir "köylü ihtilâli" mefhumu vaz etmiştir. Nitekim, 1856 da Engels'e yazdığı bir mektupta, Almanya'da ikinci bir köylü savaşının proletarya ihtilâlini hazırlayacağını söylüyordu¹².

Marx'ın ütöplast sosyalist diye hücum ettiği Sismondi "Ziraatte mülkiyet sahibi köylü tipinin çoğalmasını" istiyordu¹³. Büyük iktisadî üniterlerin sıkıcı olacağını ileri süren Proudhon, her köylüyü kendi çiftliğinin maliki görmek isteyen bir felsefî ve iktisadî sistemin sahibi idi. Marx da ilk yazılarında ütöplast tesirler taşır. Alman İdeolojisi isimli eserinde, meslek seçimi hürriyetini idealize etmiştir. Marx ve Engels, Proudhon'un mülkiyet prensibi aleyhindeki fikirlerini, onun putlaştırdığı küçük toprak mülkiyetine karşı da kullandılar. Komünist Beyannamesinin hazırlanması hususunda Marx ve Engels tarafından yapılan teklifi Proudhon, bütün merkezi kollektivist teşkilâttan nefret ettiği için reddetmişti. Arala-

10) Aynı eser, sf. 58, 222, 225, 228 (İsaiah Berlin, Karl Marx, New York, 1948, sf. 267 e atıf), ve E. H. Carr, aynı eser, sf. 387.

11) F. Engels (önsöz), Capital, cilt 3, sf. 7 ve D. Mitrany, aynı eser, sf. 218.

12) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 383.

13) Prof. Dr. Z. F. Fındıkoğlu, İktisat Sosyolojisi Bakımından Sosyalizm, İstanbul, 1965, sf. 286.

rı bu yüzden açıldı. Böylece “Marxizmin, köylülere karşı ilân ettiği mu-kaddes harp, muzaffer Sovyetler tarafından Rus köylüsünün tasfiyesi ile zirvesine ulaştı”¹⁴.

— II —

Marxizm ve Avrupa’da Zirai Mesele

1894 de Sermaye’nin üçüncü cildinin çıkışından hemen sonra Marxist görüş sarsılmağa, çökmeğe başladı. Zira, 1882 den beri ilk defa 1895 de yapılan Alman nüfus sayımı, köylülerin hayatiyetini çok bariz şekilde ortaya koyuyordu. 1882 ile 1895 arasında Almanya’da 20 ile 200 dönüm arasında toprağı olan aile (işletme) sayısı % 1.26 civarında artmıştı (Bunun kapladığı saha 6.592.590 dönümdür). A. B. D. ve Hollanda’da da aynı şekilde küçük işletme sayısında, Marx ve Engels’in kehanetinin aksine azalış değil, artış vardı. 1907 Alman nüfus sayımı, temerküz nazariyesini tamamen yıktı. Önceki yıllarda büyük mülk ve çiftlikler devletten büyük yardım görmüş olmasına rağmen, devamlı şekilde toprak kaybediyorlardı. Bu hâdise Marxizm’e büyük darbe idi, “Marxist sistemin kalbine saplanan bir oktu”. Marx’ın sadık şakirdi *Kautsky* bile, rakamların doğru olması, proletarya yerine küçük sermayedarların, küçük işletmelerin artması halinde, sosyalist devletin sisler içinde kaybolacağını kabul etmek zorunda kaldı. Fakat rakamlar doğru muydu? Lenin, rakamları kendine göre tasnif ve tefsir etti. *Kautsky*, daha ihtiyatla, küçük işletme sahibinin zahiren mülkiyeti olduğu, aslında artan borçların bu işletmeyi “bir hayalet mülk” haline getirdiğini, çiftçinin istiklâlinin bir efsane olduğunu ifade etti.

Almanya’nın ileri gelen sosyalistlerinden ve revizyonistlerinden *Eduard Bernstein* ve *Dr. Eduard David*, köylü ziraatinin canlı kaldığını, hayatiyetini koruduğunu ve uygun bir ziraat siyasetinin kooperatif sosyalizmi yaratacağını ileri sürdüler. Buna mukabil Lenin, “Zirai Meseleye Dair Malzeme” isimli eserinde, İkinci Beynelmîlel’in zirai nazariye ve programına, *Dr. David*’in fikirlerine hücum etti ve kollektif büyük ziraatin faydalarından, mekanikleşme ve elektrikleşmenin, şehirle köy arasındaki farkların kaldırılmasının yaratacağı faydalardan bahsetti.

Belçika sosyalist lideri *Vandervelde* de büyük çiftliklerin sayısında azalış meydana geldiğini söylüyordu. Sosyalistler köylüyü işçi haline getirmeğe uğraşırken, *John Stuart Mill* de, işçiyi köylü haline getirmeğe

14) D. Mitranıy, aynı eser, sf. 35, 217, 218.

çalışıyordu. Sosyalist olmamasına rağmen Mill, kooperatif birlikleri eliyle ziraat yapılmasını arzuluyordu. Köylünün istihsal kooperatifleri etrafında toplanması fikri, Lassalle'in ilk Alman Sosyalist Partisi tarafından kabul edildi. 1892 de Romanya Sosyal Demokrat Parti programında da benimsendi.

1867 de Lozan'da yapılan Sosyalist Beynelmîlel'inin İkinci Kongresinde toprak meselesi ele alındı. Alman, Belçika ve İngiliz delegeleri toprak ve ziraatin millileştirilmesi lehinde idiler. Fransız ve İtalyanlar küçük ziraî mülkiyet taraftarı idiler. Proudhon'cu Fransız delegelerinin, ferdi hürriyetin esası olduğu gerekçesi ile ileri sürdüğü küçük işletme fikri, uzun ve sert münakaşalardan sonra takbih edilerek, kenara atıldı ve bir daha da konu bile edilmedi. Kongre, toprağın devletleştirilmesi fikrini destekledi.

1863 de Brüksel'de yapılan Beynelmîlel'in Üçüncü Kongresinde, mülkiyet meselesine dair okunan iki rapor, hem iktisadî kalkınma, hem de sosyal adalet bakımlarından, toprak üzerinde kollektif mülkiyeti müdafaa ediyordu. "İçindeki ve üzerindeki herşeyle birlikte toprak, Tabiat'ın bir hediyesidir ve o yüzden bütün insan cemiyetinin devri kabil olmayan müşterek mülküdür" iddiası raporlardaki tezin esasını teşkil ediyordu. Bu görüş o zamandan beri sosyalist ziraî programın esasını teşkil etmektedir. Bu tezlere göre, önce âmme mülkleri ve büyük topraklar müsadere edilecekti. Fakat ne proleter, ne de kapitalist olan köylünün mülkü esas meseleyi teşkil ediyordu. O ne olacaktı? 1870 de Bebel, ibtidai şartlar altında çalıştığını ileri sürdüğü küçük çiftliklerin ilk önce müsadere edilmesi icap ettiğini iddia ediyordu. Birçok ileri gelen sosyalist ise, büyük mülklerin devletleştirilmesi ile işe başlayıp, zamanla köylüyü kazanacakları, onu sosyalist edecekleri inancında idiler.

1869 da, Basle'de Birinci Beynelmîlel'in Dördüncü ve sonuncu Kongresinde, ilk ele alınan mesele mülkiyet ve toprak meselesi oldu, Kongre, toprak üzerinde hususî mülkiyetin ilgasından yana idi. Fakat bir intikal sistemi olarak, kendi topraklarını işleyen küçük çiftçilerin, hiçbir rant ödemedi, hayatları boyunca onu kullanmalarına müsaade edilmesi de isteniyordu. Sosyalist cemiyette ziraatin yapılış tarzı, icra şekli hakkında tam bir anlaşmaya varılmadı. Bazıları toprakların devlet tarafından ekilip biçilmesini istiyor, bir kısmı komünler tarafından işletilmesini arzuluyordu. Bazı delegeler de, toprakların mülkiyeti devlette olmak üzere, ferdi çiftçilere veya ferdi mülkiyete dayanan ziraat kooperatiflerine icarlanmasını müdafaa ediyordu. Kongre, müşterek mülkiyeti

prensip olarak kabul etmekle beraber, sosyalist liderlerinin az tecrübeli olduğu bu istihsal sahasında, büyük çapta teşkilâtın sanayiden çok zor olduğu hususunu itiraf etti.

Liebknecht, bir arkadaşına yazdığı mektupta, ihtilâl yapmak için köylülere ihtiyaçları olmadığından bahsediyor, fakat köylüler bu ihtilâle karşı çıktıkları takdirde onu muhafaza edemeyeceklerini söylüyordu.

1848 de Fransız ve Prusya köylüleri, o ülkelerin proletaryası ile iş birliği etmemişler ve sonunda proletarya ezilmişti. Marx'ın "The Eighteenth Brumaire" de Fransız köylülerini tahkir etmiş olmasına rağmen, 1848 ihtilâlinden ders almış bulunan Fransız ihtilâlcileri, 1871 Paris Komünü Beyannamesi'nde, "Köylüye toprak" şiarını ortaya atıyordu.

Dr. David'e göre, Beynelmîlel'in kararları, Güney Almanya köylülerini sosyalizme düşman hale getirmişti. Diğer ülkelerde de aynı hal görülebiliyordu. Bu yüzden, Batı memleketleri sosyalizmde, ziraî mesele hususunda Marxist akidelerde tadile gidildi. 1892 de Marsilya'da, 1894 de Nantes'da, en koyu Fransız Marxistlerinden Jules Guesde ve Marx'ın damadı Lafarque'm müsamahasıyla küçük mülk sahipliği lehinde beyanda bulunuldu. Keza Alman, Danimarka, Belçika ve İtalyan sosyalist hareketlerinde de aynı temayül görüldü. Bu bir zihniyet değişikliği değil, bir taktiki, köylüyü kazanmak için bir manevra idi.

Engels, büyük ve küçük toprak mülkiyeti arasında, sadece derece farkı değil, mahiyet farkı, nevi farkı olduğunu iddia ediyordu. "Biri sermayenin bir şekli, diğeri emeğin bir şekli" idi. Vandervelde, "Biz köylüyü mülk sahibi olarak değil, fakat toprağın işleyicisi olarak himaye etmeliyiz" diyordu. Fakat bu ince farkın nasıl ölçüleceğini açıklamadı.

1890 larda Alman Sosyalistleri ziraî program yüzünden ateşli müzakerelere girdiler. Meşhur Erfurt Programı, ilk önce Marxist ortodoks görüşü kabul etti: "Burjuva cemiyetinin iktisadî inkişafı, küçük teşebbüsün tabii mukadderatı icabı ortadan kalkmasına yol açar". Program, köylüyü "boğulmakta olan orta sınıflar" arasında zikretti. Kautsky, program üzerinde yaptığı resmî tefsirde, sosyalistlerin köylünün malını müsadere etmeyi düşünmediklerini izah ederek, köylünün korkusunu yatıştırmağa çalıştı. Reformistler buna şöyle mukabele ettiler: Köylüye ilk önce mahvolacağını söylemek ve sonra "sosyalist cennetinde daha iyi bir hayat vaadiyle" onu rahatlatmağa çalışmak, hiçbir fayda sağlamıyacaktır.

1894 de Frankfurt'da Vollmar ve Schönlack adında iki Güney Almanya'lı sosyalist, küçük işletmelerin dayanıklılığı ve prodüktivitesine dair, iyi hazırlanmış istatistikî rakamları ortaya serdiler. "Bir vergi ödeyicisi, bir borçlu ve bir müstahsil olarak" köylüyü himaye etmek gerektiğini söylüyorlardı. Protestolara sebep oldular. Kautsky, kendilerinin köylüleri değil, köylülerin kendilerini elde etmiş olmasından yakındı. Engels, Amerika'lı arkadaşı Sorge'a yazdığı bir mektupta: "Avrupa'da köylünün tuzağa düşürülmesi, kelimenin edebî mânasıyla moda oluyor diye, yeni taktiklerden istihza ile bahsediyordu.

1895 te Breslau'da toplanan Parti Kongresi, bir önceki yıl alınan mu- tedil ve pratik gayeler güden kararları büyük bir çoklukla reddetti. Sos- yalist ziraî reform programı için yapılan büyük mücadele böylece boz- gunla neticelendi. Alman sosyalizmi, işçi için yapmayı muvafık bulduğu, şeyi, köylü için yerine getirmeyi reddetmişti. Engels, memnuniyetini giz- lemeğe lüzum görmedi. "Bizden cüce mülkiyetinin devam ettirilmesini uman köylüden, Parti olarak hoşlanmıyoruz" diye yazıyordu.

Ondokuzuncu asrın sonuna kadar bir tek köy seçim çevresinin bile Reichstag'a tek sosyalist milletvekili göndermemesi vakası karşısında, Parti siyaseti değişti. Kautsky bu siyasî çıkmazdan kurtulmak için hem pratik davranmayı, hem de ortodoks görüşe bağlı kalmayı temin eden bir yol tuttu. İşçilerle köylülerin birbirine yakın menfaatlerinin bulundu- ğunu söylüyordu. Sonunda ayrılacakları muhakkak ise de, geçici olarak işbirliği yapabilirlerdi. Nazariye pek ilgi görmedi. Güney Almanya'lı mil- letvekilleri zaman zaman köylü lehine reform tekliflerinde bulunurken, Parti nazariyecileri milletvekillerinin bu akide dışı davranışlarına karşı, hakikî doktrini tebliğe devam ettiler. Diğerleri köye ancak böyle gire- bileceklerini söylüyordu. Köyde ihtilâl tohumlarının ekilmesi için köylü ile mütareke yapılması şarttı. Bu, Kautsky'nin ima ettiği gibi, kapitalizmle yapılacak muharebe esnasında köylüyü müttefik yapmak arzusundan doğuyordu. Fakat sonra ne olacak, zaferin meyvalarını kim toplayacaktır? Lenin, "Demokratik ihtilâlde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği" isimli eserinde, Kautsky'nin altı yıl önce açıkça söyleyemediğini şöyle ifade edi- yordu: "Proletaryanın ve köylünün birleşme arzusundan ve demokratik idareden bahsetmek gülmeye değerdir... O zaman biz sosyalist, proleter diktatörlüğünü düşünmek zorunda kalacağız"¹⁵. Bu konuyu Rusya bah- sinde daha derinlemesine ele alacağız.

15) D. Mitrany, aynı eser, sf. 36-50.

— III —

Rusya'da Zirai Mesele ve Marxizm-Leninizm

Ondokuzuncu asırda, zengin maden kaynaklarına sahip Kafkasya'nın fethi ve aynı zenginlikteki Türkistan'ın açılması, Rus sınaî kalkınması için maddî şartları temin etti ve Rusya'yı potansiyel bir güç haline getirdi. 1861 de serfliğin ilgası feodal nizam üzerine ağır bir darbe vurdu ve sanayiın ihtiyacı olan işgücünün köylerden şehirlere akmasını sağladı. Müteakip otuz sene Rus Marxistleri ile narodnik'ler arasında, Rus köylüsü ve Rusya ziraatinin kadéri hakkında cereyan eden münakaşalarla geçti. Gariptir ki, Marx, Rus Marx'istlerine karşı narodnik'leri tutar görünmüştü. Narodnik'ler Rus köy komün sisteminin, daha yüksek sosyalist safhaya geçiş için bir merhale teşkil edeceğini iddia ediyorlardı¹⁶. Marx ve Engels bile "mir" de, hatalı olarak, bir dereceye kadar zevale uğramış olsa bile, bir komünist müessesesi vasfı görüyorlardı. Bu görüşte olanlara Rusça, "Narodnik" (Popülist, halkçı" adı veriliyordu. Cereyana. "narodnichestvo" (Populizm - halkçılık) denildi. "Populizm, Doğu Avrupa ülkelerinde ilerici bir köylü cemiyeti kurmayı gaye edinen sosyalist bir hareket" in adı idi¹⁷.

Rus Marxizminin babası ve dışardaki ilk Marxist grubun kurucusu Plehanov, Rus köylüsünü aynen Batı'daki gibi muhafazakâr bir unsur olarak görüyor, Rusya'da ihtilâlin Komünist Beyannamesi'nde belirtilen seyri takip etmesi icap ettiğini söylüyordu. İlk safhada Rus sınaî kalkınması teşvik edilecek, köy komünü gibi kühne feodal bakiyeler ortadan kalkacak ve burjuva kapitalist ihtilâli meydana gelecekti. Şehir ve köyde kapitalizm inkişaf ettikten sonra, proleter - sosyalist ihtilâli ile yıkılması için iyice olgun hale gelecekti. Plehanov, narodniklerin (popülistlerin) köy komünü vasıtası ile, kapitalist safha aşılmadan, kuvvetli bir proletarya yaratılmadan sosyalizme geçme fikrini bir hayal, bir ütopya olarak görüyordu. 1890 larda Plehanov'un ateşli şakirdi Lenin sahneye çıktı. Narodnik'lere çatmağa ve Rusya'da kapitalist inkişafın zaruretinden bahsetmeğe başladı.

Rusya'da dirayetli ve atılgan toprak sahipleri eski serflerini ücretle istihdam ederek, makina kullanarak, ihracata yönelmiş büyük çapta ziraatı geliştirdiler. Daha az toprağı olan veya daha az müteşebbis olan-

16) 5. H. Carr, aynı eser, sf. 18.

17) D. Mitranıy, aynı eser, sf. 58, 222.

lar zor duruma düştü, borçlandı. Ağır borçlar, daha güç hayat şartları, yeni istismar şekilleri, köylüyü böldü. Topraksız köylüler veya kâfi toprağı olmayanlar, varlıklı çiftçilere, büyük toprak sahiplerine emeklerini satıyorlardı. Böylece kapitalizm köylerde büyük sınıf tezatları yaratmıştı. Plehanov'a göre 1861 Reformu, köylüyü iki sınıfa bölmüştü : Toprak sahibi köy burjuvazisi ve topraksız köylüler (istismar edenler ve istismar edilenler).

Rus sanayii serflerin kurtuluşunu müteakip ilk hamlesini yaptı ve 1890 dan sonra yabancı sermayenin akması ile iyice gelişti. Batı'da sanayi, ferdi müteşebbis sayesinde gelişmişti. Rusya'da ise Batı kafasının yardımı, Rus devleti ve bankaların hamlesi ile birdenbire gelişti. Bu konuda yazılmış standart bir esere göre, *1914 öncesinde Rus sanayisindeki yabancı sermaye yatırımları iki milyar rubleden fazla idi : bunun % 32.6 sı Fransız, % 22.6 sı İngiliz, % 19.7 si Alman, % 14.3'ü Belçika ve % 5.2 si Amerikan sermayesi idi*¹⁸. Büyük çaptaki işletmelerin nisbeti Rus sanayisinde Avrupa ülkeleri sanayilerinden çok yüksekti : 1913 de Rus sanayi işçilerinin % 24.5'i binden fazla işçi istihdam eden işletmelerde ve % 9.5'i beşyüz ile bin arasında işçi kullanan fabrikalarda çalışıyordu. 1907 de Almanya için buna tekabül eden rakamlar sırasıyla % 8.1 ve % 6.1 olmuştu¹⁹.

Rus sanayi işçisi köylü idi. Durgun mevsimlerde, buhranlı devrelerde köyüne dönebiliyordu. Batı sanayilerinde "Emek aristokrasisi" adı verilen ve işletmenin kârında hissedar bulunan vasıflı işçilerin hüner ve bilgisinden mahrumdu. Bu yüzden çok istismar ediliyor ve ihtilâlcî propaganda için gayet müsait bulunuyordu.

"Burjuva ihtilâlinin bir emrivâki olduğu Batı Avrupa'da, bu sebepten asgarî program artık ihtilâlcî değildi ve prensip farkıyla ihtilâlcî azamî programdan ayrılıyordu". 1903 de Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisinin programı hazırlandığında, asgarî program henüz tahakkuk etmemiş olduğundan, hem asgarî (Burjuva - demokratik ihtilâli), hem azamî program (proleter - sosyalist ihtilâli) ihtilâlcî idi. Bu asgarî programın siyasî talepleri, Çarlık otokrasisinin yıkılması ve onun yerini demokratik bir cumhuriyetin alması idi. "Asgarî iktisadî talepler, ileri burjuva demokrasilerinde kazanılmış haklar olmasına rağmen, o zamanın Rusya'sı için ihtilâlcî isteklerdi." Bunlar, sekiz saatlik iş günü, haftada bir gün din-

18) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 19 (Y. S. Rozenfeld, Promyshlennaya Politika SSSR, 1926, sf. 44 e atıf.)

19) Aynı eser, sf. 20 (Y. S. Rozenfeld, aynı eser, sf. 46 ya atıf.)

lenme hakkı, gece işinin yasaklanması (teknik bakımdan zarurî olan haller ve yerler müstesna), çocukların on altı yaşına kadar (bazı hallerde on sekiz yaşına kadar) çalıştırılmaması, sıhate zararlı mesleklerde kadının istihdamının menedilmesi²⁰, hastalık ve yaşlılık sigortası, fabrika sağlığı ve iş şartlarının murakabesi v.s. Programın ziraî bölümü de mutedildi: serflik rejiminin bakiyelerinin ortadan kaldırılması, v.s.²¹.

Marx ve Engels, Komünist Beyannamesinin Rusçasına yazdıkları ön-sözde, Beyannamenin ihtilâlcî tahlilini hemen hemen teik ettiler ve tâvizler vererek Rusya da ara safhanın, gelişme seyrinin farklı olabileceğini belirttiler. Fakat gene de küçük çapta istihsalin, sosyalist idealini yok edeceğini söylemeden edemediler. Hedeflerine erişmek için sistemlerinden fedakârlık ediyor, diyalektik vetîreden, kapitalist inkişaftan kısmen vazgeçiyor veya öyle görünmeğe çalışıyorlardı.²²

Sosyalistler, köylünün çokluk teşkil ettiği ülkelerde Marxizmlerini hafiflettiler. Bu tâdil Batı'da "Revizyonizm" adını aldı, Rusya'da "Popülizm" kılığına girdi.

Marx'ın heyecanlı takipçisi Vera Zasuliç, 1881 yılında Cenevre'den Marx'a yazdığı, ancak 1924 de açıklanan mektupta, Rus sosyalistleri için "bir ölüm kalım meselesi" olan *mir*'in istikbali hakkında onun fikrini soruyordu: bütün gayretlerini *mir*'in ilerlemesine mi tahsis etmeliydiler, yoksa birçok Rus Marx'ist'inin onu "arkaik bir şekil olarak" takbih etmelerine uyararak, sosyalistler faaliyetlerini şehir işçileri arasında çalışmaya mı hasretmeli idiler? Marx, buna cevap vermek için epeyce uğraştı. Ona göre Rus *mir*'i, iki sebepten benzer bütün arkaik şekillerden üstündü. Birincisi, Avrupa'da millî çapta kendisini koruyabilen yegâne komünal şekildi ve Rus köylüsünün elinde, hiçbir zaman onların mülkü olmamış toprak olarak, Batı Avrupa'da tecrübe edilen hususi sermaye terakümüne dair "tarihi kader" onlara tatbik edilemezdi. *Mir*'in kollektif istihsal ünitelerine çevrilmesi, volost idarî müessesesinin yerini almasıyla kolayca sağlanabilirdi. Rus komünün tecridi, köylü tarafından organize edilmi-

20) Bu Fartinin Bolşevik kanadı bugün Rusya'da iktidardadır. Yarım asır önce aldıkları kararların tam aksine, kadınlar maden kuyularında gece postalarında bile çalıştırılmakta, 12 yaşında çocuklar ağır ziraat işlerinde istihdam edilmektedir. Bu hususta şu makalemize bakınız: "Ziraî Kollektivizm ve Meselenin bugünkü Rusya Bakımından Tahlili", İktisat Fakültesi Mecmuası, cilt 25, No. 4, İst. 1968, sf. 140-187.

21) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 21-2.

22) D. Mitrany, aynı eser, sf. 50.

yeceği aşıkâr olan umumî bir ihtilâlle kırılabilirdi. Öyleyse mir, “Rus cemiyetinin yeniden doğuşu için bir amil ve kapitalist rejime esir olan memleketler üzerinde bir üstünlük unsuru” olabilirdi. Marx, bazı reformlarla mir’in sosyalist sisteme yükseleceğini düşünüyordu. Bu görüş, popülist görüşüne yakındı. Marx’ın cevabı Rus ihtilâlcilerini kendi kendilerine karar verme durumuna getirdi. Bu safhada Rusya’nın Batı gibi gelişip gelişmeyeceği meselesi Rus münevverlerini heyecanlı iki kampa ayırıyordu. Marxistler ve liberaller buna müsbet cevap veriyor, Slavofil ve popülistler bunu inkâr ediyorlardı. Bu yıllarda popülist görüş bütün iktisat mekteplerine, üniversitelere girmiş, bütün Rusya’ya yayılmıştı. Hepsinin ümidi mir üzerinde toplanıyordu. Köy komününü muhafaza etmiş bir memleket sıfatı ile Rusya, bu halde daha mükemmel bir komünizm şekline, sanayi kapitalizmi ara safhasından geçmek zorunda kalmaksızın ve halk kitlelerine “ücret esirleri” olma eziyetini vermeksizin geçebilirdi. Popülistler Rusya’nın esaslı şekilde sanayileşmeyeceğini söylüyorlardı. Onlara göre, kapitalizm Rusya için gerekli ve mümkün değildi. Kapitalizm, müstakil köylü çiftliklerini yıkacak, büyük sanayi kapitalist bir Frankenştayn olacak, büyüdüğü nisbette köylünün satın alma gücünü azaltacak ve onun hayat kaynağını kurutacaktı.

Marx ve Engels, sosyalist sisteme geçişte obshchina’nın bir vasıta olabileceğini, popülistlerin düşündüğü gibi bir gâye olamayacağını iddia ediyorlardı. Marxistler istihisalle, Doğu reformcuları müstahsille ilgileniyorlardı. Batı’da toprak meselesi denilen şey, Doğu’da köylü meselesi haline geliyordu. Marxistler ilmi istihsalın hatırı için, köylünün bir sınıf olarak yok edilmesine razı oluyorlardı. Fakat Doğu Avrupa’da bütün içtimâî mesele köylüler üzerinde toplanmıştı. Nüfusun çoğunu teşkil eden köylüleri saf dışı eden ihtilâlcî bir hareket ne ümit edilebilir, ne de faaliyet sahası bulabilirdi. Eğer köylü iktisadî ve siyasî zincirlerinden kurtarılırsa, sosyalizm kolayca Rusya sathına yayılacaktı. Bu inanç, “halkın arasına gidiş” şeklinde, çokluğu öğrencilerden ibaret, binlerce genç kadın ve erkeğin, şaşırtıcı misyonerlik hâdisesini doğurdu. Köylüyle doğrudan doğruya temasa geçerek onu uyandıracaklarına inanıyorlardı. Netice büyük bir hüsrân oldu. Propagandacılar çabucak farkettiler ki, onlar ve halk aynı dili konuşmuyordu. İleri gelen popülistlerden Zelyabov: “Halkın arasında kısa bir müddet kalışımız, hayalimizdeki herşeyin, emellerin doktriner ve edebî olduğunu bize açıkladı. Diğer taraftan bize öğretti ki, halkın şuurunda, bir kimsenin dikkat nazarına alması ve muhafaza etmesi icap eden, birçok unsurlar vardır”, diyordu. Zelyabov, II. Aleksandr’ı öldürmekle suçlandırılanlardan biri olarak, mahkeme huzurunda,

1870 lerde Rus sosyalistlerinin zihniyetinde nasıl değişme meydana geldiğini, müdafaası sırasında şöyle anlatıyordu: Hükümetin yollarına koyduğu engeller yüzünden, halkın kafasına sosyalist fikirleri sokmanın mümkün olmadığını anladılar. Böylece “sosyalistler, popülistler haline döndü. Pür doktrinden vazgeçerek, halkın itibar ettiği şeyler adına hareket etmeyi kararlaştırdık. Popülizmin karakteristik çehresi işte budur. Metafizik hayalciiler, toprağa yakın durarak, pozitivizmi terk ve ihmal ettiler.”

Bu tecrübe, “Toprak ve hürriyet” amentüsüyle yeni bir ihtilâlcı grubun teşekkülüne yol açtı. Toprakların köylülerin olmasını, vergilerin kaldırılmasını, komün topraklarının inkişafını istiyorlardı. İktisadî sistemden ziyade siyasî iktidardan şikâyetçi idiler. Popülizm Yugoslavya’ya ve ne *mir*, ne *zadruga* tanınmayan Bulgaristan’a da girdi.

Plehanov’dan sonra popülistlere karşı kampanya açan Lenin de, kapitalist tekâmülün, sosyalist inkişaf için esash bir başlangıç teşkil ettiğini ve yabancı sermayenin yardımı ile, Count Witte siyaseti altında Rusya’da sınaî kalkınma, iktisadî gelişmenin hızla yürüdüğünü söylüyordu.²³

Engels, 23 Mayıs 1851 de Marx’a yazdığı mektupta, Rusya’nın Polonya’ya nazaran ileri, medenî ve daha sanayileşmiş olduğunu yazıyor, Varşova ve Krakov’un, St. Petersburg (sonraları Petrograd, bugün Leningrad adı verilen şehir), Moskova ve Odesa ile mukayese edilemeyeceğini ifade ediyordu. Bu bilgiyi nakleden Lenin, Rusya’nın sanayileşmekte olduğunu, Rusya’da kapitalizmin ilerlemekte bulunduğunu belirterek, Narodnik’lere (Popülistlere) şöyle çatıyor: “Fakat Narodizm, kapitalizmin Rusya’daki muasır inkişaf seviyesini ölçmekten tamamiyle âcizdir.” “İktisadî kalkınmamızın kapitalistik olduğu bariz şekilde ortaya çıkmıştır.” Lenin’e göre, narodnik’ler bu gelişmeyi millî hayattan sapma, gerileme ve bir hata olarak görüyordu.²⁴

Lenin, Stolypin’in 1906 ziraî reformunu menfî tarafından ele aldı. Reform, mir’i ortadan kaldırmayı ve sağlam ferdi köylü mülkiyeti kurmayı gaye ediniyordu. Lenin bunda faydalı bir proleter yaratma aleti gördü: reform, sanayi proleteryasını resmen köyden ayırıyordu ve bundan sonra onlar toprağın tekrar dağıtılmasında hisse iddiasında bulunamayacaklardı. Reform ayrıca Stolypin’in tuttuğu varlıklı köylülerle bir müddet sonra ihtilâf haline düşecek bir köy proleteryası yaratıyordu.

23) Aynı eser, sf. 51-67.

24) V. I. Lenin, Selected Works, Moscow, 1967, cilt I, sf. 636, 74-75.

Köy proletaryası fikri, Sovyet ihtilâl stratejisinde mühim bir rol oynamıyacaktı (II. Dünya Harbinden sonra, diğer Doğu Avrupa komünist ihtilâllerinde olduğu gibi). Fikir yeni değildi. 1850 de Marx ve Engels, ziraî malikânelerin köylülere verilmesine (Fransız İhtilâlinde olduğu gibi) karşı Alman yoldaşlarını uyarılmış ve ziraî proletarya ile ilgilenmenin zaruretinden bahsetmişlerdi.

Plehanov, ısrarla Rus köylüsünün ihtilâl aleyhtarı olduğunu ve bir köylü ihtilâlinin sadece bir anarşi yaratacağını, köylünün o derece şekilsiz olduğunu söylüyordu. Ona göre Rus ihtilâli ya proleter ihtilâli olacak veya anarşiye dönecekti. 1903 de Sosyal Demokrat Partisinin İkinci Kongresi, Narodnik'lerin itham edilmesinde hemfikir oldu.

Lenin, proletarya ile köylünün işbirliği etmesinin ihtilâli hızlandıracağını söylüyordu. Köylü sınıfını bölme meselesini ortaya attı. Rusya'da Ziraî Mesele isimli eserinde köylüleri üçe ayırdı: zengin köylüler, yarı proleter fakir köylüler, kendi geçimi için ziraat yapan orta sınıf köylüler. Lenin, bu ara sınıfın zamanla yarı proleterler arasına karıştığını iddia ediyordu. Bu yarı proleterler, keskin bir sosyal değişimde, proletarya ile ihtilâlcî işbirliğinde bulunabilirdi. Lenin bu görüşünden ötürü Plehanov ve Menşeviklerle çatıştı. Lenin'in bu "inhiraf"ı, komünist cemiyet görüşünden bir ayrılış değil, bir taktikti. Bunu 1917 yılı gösterdi. Lenin ortodoks Marxizm'den böylece inhiraf gösterirken, "İnhiraf" iddiası ile revizyonistlere çatıyordu.

Lenin, Rusya'da sınıf şuuruna sahip bir işçi sınıfı olmadığından, "Parti diktatörlüğü" vasıtasıyla, köylülerle taktik bir birleşmenin zaruretine inanıyordu. "Küçük mülkiyeti teşvik etmek gericiliktir. Çünkü büyük çapta kapitalist ekonomiye karşı çıkar ve sınıf mücadelesi meselesini ihmal eder. Fakat bu durumda biz küçük mülkiyeti kapitalizme karşı değil, feodalizme karşı müdafaa etmek istiyoruz."²⁵ diyordu.

1891 de Rusya'da meydana gelen büyük kıtlık, ziraî meseleyi, kapitalizmi ön plâna çıkarmıştı. Eski narodnik'lerden Danielson, kıtlığın sebebini kapitalizmde buluyor, onu takbih ediyordu. Engels, 1893 Şubatında eski fikrinden, mir'i sempati ile karşılayan tavrından vazgeçti. Rusya'nın kapitalist kaderinden kaçamayacağını, köy komününün "ölü mazi-de" hissesi bulunduğunu ifade etti.²⁶

25) D. Mitrany, aynı eser, sf. 68-69.

26) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 388.

Rus-Japon harbi şehir ve köylerde büyük bir hoşnutsuzluk yarattı. Ocak 1905 te bir nümayişte bulunan işçiler kurşunlandı. Bu güne “*Kanlı Pazar*” adı verildi. İhtilâl bu şekilde başlamış oldu. 1905 sonbaharında şehirlerde, büyük sanayi grevleri memleket ekonomisini ve içtimâî bünyesini sarsıyordu. Aynı yılın şubat ayında, kara-toprak bölgelerinin, Baltık eyaletlerinin ve Kafkasya’nın köylüleri isyan halinde idiler. Bu isyan bütün Rusya’ya yayıldı. 1906 da daha da kızıştı. 1905 te olup bitenler, Bolşevik görüşünü bir noktada teyid etti: ihtilâlde proleter liderliği ihtiyacı. Rusya’da köylünün aktif şekilde, ihtilâli desteklememesi halinde onun başarıya ulaşamayacağı iyice anlaşılmıştı. Ayrıca Rus köylüsü, Parti Programının ziraî bölümündeki ihtiyatlı hükümlerden çok daha ihtilâlcî teşebbüslere hazır. O andan itibaren köylüye daha çok ehemmiyet verilmeğe başlandı. 1905 te Londra’da toplanan Üçüncü Bütün-Bolşevik Parti Kongresi ayaklanmaların “kendiliğinden ve siyasî bakımdan şursuz” oluşunu kabul ederken, büyümekte olan köylü hareketini alkışladı ve onu Sosyal-demokratik desteğine lâyık buldu. Kongre açıkça şu kararı aldı: “vergi vesair nakdî mükellefiyetleri ifa etmeyi veya askere gitmeyi, hükümet ve organlarının nizamlarına ve emirlerine itaati toptan red” hususunda “köylüyü ve köy proletaryası” nı tahrik etmek.

Aynı ay Lenin, ihtilâlin hemen ulaşılacak gayesi olarak, “proletarya ve köylünün ihtilâlcî-demokratik diktatörlüğü”nü ilân etti. Proletaryanın köylü ile bir bütün olarak işbirliği halinde bulunacağı ilk safha (burjuvâ ihtilâli safhası) ile, proletaryanın, köylü sınıfı içindeki gerici (varlıklı ve orta halli) unsurlara karşı fakir köylüleri kıskırtacağı ikinci safha (proleter-sosyalist ihtilâl safhası) arasında dikkatli ayırım yaptı: “Köylü hareketini, ihtilâlcî-demokratik olduğu nisbette destekleriz. Gericici, anti-proleter bir rolde görüldüğü takdirde, onunla mücadele etmek için hazırlanınız (evet, derhal hazırlanınız). Marxizmin bütün özü bu çift vazifededir.”

1906 nisanında Stokholm’de toplanan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin Dördüncü Kongresinde de Kilise, Çarlık ve büyük kapitalist topraklarının müsaderesine karar verildi. Küçük mülklerin müsadere edilmeyeceğine dair bir kayıt ve teminat yoktu. Müsadereden sonra ne olacağı hususunda üç fikir vardı: merkezî bir devlet otoritesine güvenmeyen Menşevikler, toprak mülkiyetini mahallî belediyelere devretmeyi istiyordu. Belediyeler, toprağı devamlı ekip biçen köylülere ziraat için verecekti. İkinci görüş, Lenin’in ve onu destekleyenlerin tasarısıdır. Bu tasarısı, müsadere edilecek toprağı köylü komitelerinin kontrolü altına koymayı teklif ediyordu. Daha sonra mülkiyet devlete devredilecekti ve bu

devlet demokratik bir cumhuriyet olacağından, Menşeviklerin korktuğu mahzur ortadan kalkacaktı. Bolşeviklerin çokluğu üçüncü gruba dahildi. Lenin'in köylü komiteleri teklifi ile uyuşuyorlardı. Fakat, orman ve madenlerin devlete, üzerinde müşterek ziraat yapılabilecek malikânelerin mahallî organlara devrinden sonra, kalan toprağın köylüler arasında dağıtılmasını istiyorlardı. Lenin'e göre, nihai gaye olan sosyalizme hiçbir atıfta bulunmadığı için, taksim politikası hatalı idi. Ne kapitalist, ne de sosyalist iz taşımayan beledileştirme siyaseti "hem hatalı, hem de zararlı idi." Sonunda başarı şansı olmayan kendi teklifini geri aldı ve taksim fikrini, diğer teze karşı destekledi. Ne kongredeki konuşmasında, ne de müteakiben bu konuyu ele alan broşüründe, ferdi köylü mülkiyeti taraftarlığına karşı temel itirazını açıkça ifade etmedi. Bir yıl sonra ise, proletaryanın, küçük mülk sahiplerinin müsavi olduğu bir sosyalizmi değil, büyük çapta sosyalize istihsal sosyalizmini getireceğini yazıyordu. Fakat Bolşevikler azlıkta kaldı. Menşeviklerin, beledileşmeyi tavsiye eden fikri, Kongrenin görüşü oldu²⁷. Stalin sonradan Collected Works'ların (Toplanmış Yazılar) birinci cildinin önsözünde, vaktile Lenin'e muhalif olduğundan ve köylüleri destekleyişinden ötürü, kendi kendini tenkid edecektir²⁸.

Stokholm kararlarının kifayetsizliği, narodniklerin (popülistlerin) halefi ve o zamanın belli başlı köylü partisi olan Sosyal İhtilâlcilerin ziraî programı karşısında ortaya çıktı. 1906 ocağında Sosyal İhtilâlcilerin kongresinde, toprağın iki prensibe göre dağıtılması kararlaştırılmıştı. "emek ve müsavileştirme prensibi" (Emek standardı veya müstehlik standardı). Yani toprağın, onun üzerinde çalışanlar arasında müsavi şekilde dağıtılması. Müsavatı tesis edecek, ailedeki işçi sayısı veya müstehlik sayısı gibi ölçülerin seçilmesi güçlük arz ediyordu. Bu siyaset, Sosyal İhtilâlcileri, sosyalizmin esasını, istihsal metodlarına değil, müsavi dağıtımda bulan ve Marxist olmayan sosyalistlerle aynı safa getirdi²⁹.

Menşevikler ise, köylülerin güvenilmez bir sınıf olduğunun isbat edilmiş bulunduğunu söylüyorlardı. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi içinde üçüncü yolu temsil eden (diğer iki yol, Bolşeviklerin ve Menşeviklerin görüşü) Troçki, köylülerin müstakil olarak siyasî bir rol oynayacaklarına asla inanmıyordu³⁰.

27) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 23-26.

28) D. Mitranı, aynı eser, sf. 99.

29) E. H. Carr, aynı eser, sf. 27.

30) David Cauter, The Left in Europe, 1966, World Univ. Library, sf. 88.

Sosyal İhtilâlcilerin tezlerini beğenmeyen ve tenkit eden Lenin, 1917 Ekim Bolşevik ihtilâlini müteakip, toprak dağıtım işinde geçici olarak bu ölçülerden faydalanmıştır.

Yukarıda da kısaca bahsettiğimiz gibi Lenin, “Demokratik İhtilâlde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği” isimli broşüründe, köylüyü geçici olarak kazanmaları gerektiğini söylüyordu. Sonunda kendilerine karşı çıkması muhakkak olan köylüyü, bazı tâvizlerle geçici olarak elde etmek lâzımdı. Köylü sınıfının ihtilâle nasıl sevk edilmesi icap ettiğini şöyle açıklar: “Köylü, küçük burjuva unsurları kadar, büyük sayıda proleterleri de ihtiva eder... Bununla beraber köylünün sebatsızlığı, burjuvazinininkinden köklü şekilde farklıdır.” Çünkü köylü sadece radikal ziraat reform, serflikten kurtulma, daha iyi hayat şartlarına kavuşma ümidiyle ihtilâle bel bağlayabilir. Lenin’e göre, köylünün ideali monarşiyi yıkıp, demokratik bir cumhuriyete kavuşmaktır. Marx ve Engels tarafından ortaya konulan iki safhalı ihtilâl teorisini ise, Rusya şartlarına şöyle uydurur: “Proletarya, otokrasinin mukavemetini zorla kırmak ve burjuvazinin sebatsızlığını tesirsiz hale getirmek için, köylü kitlesi ile birleşerek demokratik ihtilâli tamamlamalıdır. Proletarya, burjuvazinin mukavemetini zorla kırarak ve köylünün ve küçük burjuvazinin kararsızlığını tesirsiz bırakacak şekilde, nüfusun yarı proleter unsurlarından müteşekkil kitle ile birleşerek, sosyalist ihtilâlini başarmalıdır.”³¹ Görüldüğü üzere burada köylü sınıfı ve şehirlerin küçük burjuvazisi (esnaf, memur, subay, serbest meslek erbabı) ihtilâle ulaşmak, komünist bir cemiyet yaratmak ameliyesinde bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Aynı maşalık vazifesini, bizzat proletarya görmektedir.

1917 eylül ayında “İhtilâlimizde Proletarya’nın Vazifeleri” isimli broşüründe Lenin, köylü ve ziraat meselesini, köylüleri ikiye ayırarak şu şekilde ele alır: 1 - Ziraat emekçileri, ücretli işçiler ve fakir köylüler (“Yarı - proleterler”), 2 — Zengin ve orta sınıf köylüler (Kapitalistler ve küçük kapitalistler). Köylü komiteleri içinde nasıl çalışacaklarını, Sosyal - İhtilâlcilerin tezlerine karşı nasıl mücadele edeceklerini, köylüyü ne şekilde ihtilâle hazırlayacaklarını şöyle açıklar: “Hububat istihsal tekniklerini geliştirmek ve hasılayı arttırmak ve âmme murakebesi altındaki, büyük çapta rasyonel ziraatı inkişaf ettirmek için müsadere edilen her ziraat malikânenin, Ziraat İşçi Temsilcileri Sovyeti tarafından kontrol edilen büyük bir model çiftliğe devrini temin maksadiyle, köylü ko-

31) V. I. Lenin, Two Tactics Of Social - Democracy In The Democratic Revolution, Moscow, 1966, sf. 83 - 87.

miteleri içinde mücadele etmeliyiz.” Sosyalist - İhtilâlcilerin mâişet ve emek standartları hakkındaki “asılsız beyanlarına” karşı “proletarya partisi, emtea istihsalinin hükmü altındaki küçük çapta çiftçiliğin, insan nevini fakirlik ve sıkıntıdan kurtaramıyacağı hususunu vuzuha kavuşturmalıdır.”

Sosyalist - İhtilâlcilerin ve İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetinin, ziraat malikâneleri işgal etmemeleri ve Kurucu Meclisin Reform kararını beklemeleri hususunda köylülere nasihatını Lenin, “burjuva - liberal sınıf bürokratik” olarak vasıflandırıyor ve “proletarya partisi, mahallî köylü temsilcilerinin kararları üzerine, ziraat reformu kendi başlarına derhal icra etmeleri ve ziraat mülkleri hemen müsadere etmeleri için köylüleri sıkıştırmalıdır”, diyordu.

4 - 28 Mayıs (17 Mayıs - 10 Haziran) 1917 de toplanan Bütün - Rusya Köylü Temsilcileri Birinci Kongresine sunulmak üzere Lenin tarafından hazırlanan karar tasarısında, toprak üzerindeki hususî mülkiyetin tamamıyla kaldırılması ve bedelsiz olarak halka devredilmesi icabettiği müdafaa ediliyordu. Toprağı, hayvanları, çift - çubuğu olmayan ziraat emekçisi ve fakir köylülerin, zengin köylülere karşı, kendi menfaatlerini korumak üzere Köylü Sovyetleri içinde ayrı bir grup teşkil etmelerini salık veriyordu. Bu görüş, yukarıda açıkladığımız, küçük köylü işletmesine karşı ileri sürülen mahzurlarla, tezat teşkil etmektedir. Lenin’in esas fikri odur, bu sonuncu görüş köyde sınıf mücadelesini, toprak yağmasını kızıştırmak için benimsemiş görülüyor.

Lenin, bu kongrede yaptığı konuşmada, itirazları malûm zekâ ve taktiği ile cevaplandırıyor, gazetelerin yazdığı gibi, memlekette anarşi olmadığını, köylerde işgal ve müsadere vak’alarının çok nadir görüldüğünü, köylerde eskisine nazaran daha büyük bir nizamın hüküm sürdüğünü söyleyebiliyordu. Ona göre, askerlerin toprak elde etmek üzere cepheyi terkedecekleri iddiası da varit değildi. Topraklar, ister para ve anlaşma ile, ister çokluk kararı ile ve müsadere suretiyle devredilsin, asker harp bitinceye kadar cepheye kalacaktı³². Lenin doğruyu söylemiyordu. Resmî kayıtlara göre, Rusya’da bu kongrenin yapıldığı Mayıs ve Haziran aylarında sırasıyla 152 ve 112 toprak işgali hâdisesi olmuştu. Temmuz’da 387, Ağustos’ta 440, Eylül’de 958 müsadere vaka’sı tesbit edilmişti³³. Le-

32) V. I. Lenin, Selected Works, Moscow 1967, cilt 2, sf. 35 - 6, 121-2, 129 - 130, 137.

33) E. H. Carr, aynı eser, cilt 2, sf. 40 (Razvitie Sovetskoi Ekonomiki, 1940, sf. 60’a atıf).

nin, elbette bu hâdiseleri biliyor, fakat arifane tecahül gösteriyor, bilmezlikten geliyordu. Bu yağmalara, toprak işgallerine sebep olan Bolşevik propagandacılarını köylere kendisi göndermişti. Bu propagandacılar köylülere, Geçici Hükûmetin kapitalistlerin, emperyalistlerin ve toprak ağalarının hükûmeti olduğunu, bu yüzden toprak reformunu yapmayacaklarını, reformu boşuna beklememelerini, hemen ağa topraklarını yağma etmelerini telkin ediyorlardı. Bu telkin ve propaganda tesirini gösteriyor, her yerde topraklar işgal ediliyor, köylerde büyük bir huzursuzluk ve anarşi hüküm sürüyordu. Köylerdeki bu işgaller, şehirlerdeki işçi grevleri ve cephedeki bozgun ve firar vak'alarından ve büyük anarşi ve huzursuzluktan faydalanan Bolşevikler, 25 Ekim (7 Kasım) 1917 sabahı erken saatlerde silâhlı bir ayaklanma ile Petrograd ve kısmen Moskova'da hâkimiyeti ele aldılar, Hemen ertesi gün, bütün topraklar üzerindeki ferdi mülkiyetin kaldırıldığını ilân ettiler. Fakat, köylülerin toprak yağmasına hiç ses çıkarmadılar. Hattâ kendileri bile, Sosyalist - İhtilâlcilerin "emek ve maişet" ölçülerine göre, köylüye toprak dağıttılar. Bu ameliye, küçük köylü mülkiyetini tasvip ettiklerinden değil, kuvvetleninceye kadar vermek zorunda oldukları bir tavizden ötürü icra ediliyordu. "Orta halli köylülerin küçük mülk sahipliği zihniyeti, onları varlıklı köylülerle işbirliğine" götürebilirdi. Bu yüzden varlıklı köylülerle, orta halli köylüleri birbirinden ayırmak için büyük gayret gösterdiler. Bolşevik nazariyecilerinden Buharin: "Sosyalist ziraate geçmeğe çalışırken, orta halli köylüleri kendimizden uzaklaştıracak yanlış düşünceler ve mevsimsiz tedbirlere dikkatle kaçınmalıyız. Orta halli köylüleri, komün ve artel kurmaya zorlama teşebbüsünde bulunmamalıyız. Rusya'da, halihazır buhranlı safhada komünizmin esas vazifesi, işçiler ve köylülerin kendi inisiyatifleri ile karşı - ihtilâli imha etmelerine imkân hazırlamaktır. Bu imkân elde edilince, ziraatin sosyalleştirilmesi yolunda yenilemeyecek hiçbir güçlük kalmayacaktır"³⁴ diyordu. Buharin'in tavsiye ettiği bu taktik ve stratejinin neticesi olarak, bütün köylü Bolşevikleri destekledi.

Orta halli ve fakir köylülerin mülklerinin ellerinden alınması zaman meselesi idi. Hemen müsadere Bolşevizm için tehlike yaratacaktı. Fakat imkân bulur bulmaz, bütün köylü topraklarını devletleştirerek, kolhoz ve sovhoz haline getirmek lâzımdı. Çünkü küçük köylü mülkiyeti, komünistlerin huzurunu kaçıyordu. Lenin, bu hususta şöyle der: "Biz, küçük arazi sahibi köylüler memleketinde yaşadıkça, Rusya, komünizm-

34) N. Bukharin, The ABC Of Communism, The University of Michigan Press, 1966, sf. 317 - 8.

den çok kapitalizm için daha sağlam bir iktisadî temel arzedecektir. Bunu hatırdan çıkarmamak lâzımdır. Şehirdeki hayata nazaran köydeki hayatı yakından müşahade eden herkes bilir ki, kapitalizmin kökünü kazımadık, iç düşmanımızın temelini henüz yıkmadık. İç düşmanımız, küçük çapta hususî işletmeye sahip bulunmaktadır³⁵. Fakat buna rağmen, toprağı köylünün elinden hemen almanın tehlikesini çok iyi biliyordu. O takdirde köylü de düşmanlarımızın arasına katılacaktı ki bu, komünist rejimin sonu demekti³⁶. Bu prensiplerle hareket eden Lenin'e göre, Ekim 1917 İhtilâli, burjuva - demokratik ihtilâli idi. Asıl sosyalist ihtilâli, köylüyü ikinci bir defa kendi arasında bölebildikleri ve varlıklı köylülerle (Kulak'lar), fakir ve orta halli köylüler arasında sert bir sınıf mücadelesi yaratmağa muvaffak oldukları 1918 yazında olmuştu. Bu sınıf kavgası sonunda bir İç Savaş'a münce oldu³⁷. 1918 ile 1921 arasında köylüler önce birbirlerine karşı çarpıştılar. Sonra vaziyeti anlayıp "Kahrolsun Komünistleri!" şiarı ile, Bolşeviklere karşı döğüştüler³⁸. Fakat iş isten geçmişti. Savaş Bolşevikler kazandı.

1921 de ziraat, sanayi, ticaret ve diğer sahalarda *kısmî* bir şekilde ferdî mülkiyete müsaade eden NEP'e (Yeni İktisadî Siyasete) geçildi. Köylü derin bir nefes aldı ve belki de Rus tarihinde ilk defa 6-7 yıl sürecek bir huzura kavuştu. 1927-8 de köylülerin bütün toprakları ellerinden alınarak, kolhoz ve sovhoz haline getirildi³⁹. Varlıklı ve orta halli köylüler, kulak'lıktan çıkarma (ağalığın tasfiyesi) şiarı ile, çoluk çocukları ile birlikte Sibirya'ya çalışma kamplarına sürüldü. Bu sürgünde on iki milyon köylü yerinden yurdundan edilmiş, meçhul âkibetlerin kucağına atılmıştı⁴⁰.

— IV —

Diğer Az Gelişmiş Ülkelerde Zirai Mesele ve Marxizm-Leninizm

26 Temmuz 1920 de III. Komünist Beynelmülel'inin İkinci Kongresine sunduğu raporda Lenin, "burjuva - demokratik" terimini, "millî - ihti-

35) V. S. Mertsalov, "The Position of the Peasantry in the USSR" **Soviet Society Today**, Munich, 1958, sf. 112-3.

36) V. I. Lenin, *The Land Question And Fight For Freedom*, Moscow, sf. 89-90.

37) V. I. Lenin, *Selected Works*, Moscow 1967, cilt 3, sf. 620.

38) V. I. Lenin, *The Land Question And Fight For Freedom*, sf. 85.

39) "Zirai Kollektivizm ve Meselenin Bugünkü Rusya Bakımından Tahlili" isimli makalemize bakınız.

40) W. Sukiennicki, "The Social Structure of the Soviet Union", **Soviet Society Today**, Munich, 1958, sf. 21.

lâl" tabiri ile değiştirme zaruretinden bahsederek, bu gelişmenin ehemmiyetini ve müstemlekelerdeki köylü meselesini ve ihtilâl faaliyetini şöyle izah eder : "Biz, komünistler olarak, müstemlekelerdeki burjuva - kuruluş hareketlerine, hakikaten yalnız ihtilâlciler oldukları zaman ve bu hareketlerin temsilcileri köylüyü ve istismar edilen kitleleri, ihtilâlciler bir ruh içinde yetiştirme ve teşkilâtlandırma gayretimize engel olmadıkları takdirde, yardım etmeliyiz ve edeceğiz. Bu şartlar mevcut değilse, bu ülkelerdeki Komünistler, İkinci Beynelmile'in kahramanlarının da dahil bulunduğu reformcu burjuvazi ile savaşmaladırlar." Lenin, Türkistan gibi sanayi proletaryasının bulunmadığı, feodal ve yarı feodal münasebetlerin carî olduğu geri ziraat ülkelerinin, ileri ülkeler proletaryasının yardımı ile, kapitalist safhayı atlıyarak, doğrudan doğruya komünizme ulaşabileceklerini iddia ediyordu⁴¹.

Aynı Kongrede kabul edilen tezlerde, geri kalmış memleketlerin toprak ve köylü meseleleri şu şekilde ele almıyor : "Kolonilerde ihtilâl, ilk safhalarında bir komünist ihtilâli olmayacaktır... Hakikaten, birçok Doğu ülkesinde ziraat meseleyi pür komünist prensiplerine göre halletmeğe çalışmak, son derece hâtalı bir iş olacaktır. *Müstemlekelerde yapılacak ihtilâl, ilk safhalarında, toprağın taksimi v.s. gibi birçok küçük burjuva reform maddelerini ihtiva edecek bir programla icra edilmelidir.*" "Geri kalmış ülkelerde toprak sahiplerine ve bütün feodal bakiyelere karşı olan köylü hareketlerini desteklemek, hususî ehemmiyet taşır. Bilhassa, *köylü hareketine mümkün olduğu kadar ihtilâlciler bir karakter vermek*, köylüleri ve bütün istismar edilenleri Sovyet'ler halinde teşkilâtlandırmak ve böylece Batı Avrupa'nın komünist proletaryası ile, Doğu'nun ve müstemleke ve tâbi ülkelerin ihtilâlciler köylü hareketleri arasında mümkün olan en sıkı birliği meydana getirmek için mücadele etmeliyiz"⁴².

Bu prensip ve şiarlarla hareket eden komünistler, birçok ülkede toprak ve köylü meselesini istismar ederek karışıklıklar, ayaklanmalar yaratırlar ve bazı yerlerde ihtilâl yapıp, iktidara geldiler. Çin'de de böyle oldu. Çin'deki mücadele daha "pirinç tarlaları" nda oldu. "Millî Çin Hükümeti 1927 de Komünistleri tasfiye etmeye başladığı zaman halk, komünistlerle temas etmekten çekinmiş, daha fazla işi gücü ve geçimi ile uğraşmıştır. Bu tecrübeden ders alan Komünistler, oltalarına "siyasî

41) V. I. Lenin, "Report Of The Commission On The National And Colonial Questions" **On The Unity Of The International Communist Movement**, Moscow, 1966, sf. 226 - 8.

42) Sidney Hook, **World Communism**, London - New-York, 1962, sf. 189, 188.

yem" yerine "iktisadî yem" takmanın daha uygun olacağını anlamışlardı... Çin komünistleri hâkim oldukları bölgelerde, toprak ve çiftlik sahiplerinden gasbettikleri tarlaları, topraksız köylüye dağıttıkları zaman onlara şöyle demişlerdi: "Toprağımızı savunmak için savaşmalısınız!" Buna aldanan birçok köylü genci silâhlanarak komünist silâhlı kuvvetlerine katılmışlar, yaşlı köylüler de tehlike anında komünistleri saklamışlardır. Böylece komünistler Çin'de büyük bir köylü kitlesini ele geçirdiler... Fakat bu saf ve cahil köylüler, bu hareketin gerisinde hazırlanan komünist tuzağını görememiş, dağıtılan toprakların köylüyü avlamak için bir yem olduğunu düşünememiş, vakti gelince, yâni komünistler vaziyete hâkim olunca bu toprakların bir daha geri verilmemek üzere elinden alınacağını hesaplayamamıştı"⁴³.

Balkan'larda ve Doğu Avrupa ülkelerinde, yıllar süren Marxist - Leninist propaganda ve onun karşısındaki narodnik (popülist) hareketleri, zemini hazırlamıştı. İkinci Dünya Harbinden sonra bu ülkeler, yerli komünistlerle Rus askerî birliklerinin işbirliği neticesinde komünist oldu. Bütün topraklar tedricen kolektifleştirildi. Zaman, kolektif ziraatin kapitalist ziraatten ve hattâ küçük köylü işletmeciliğinden de kötü neticeler verdiğini gösterdi. Vakıalar Marx, Engels ve Lenin'i yalanlıyordu. 1957 Mayısında Varşova'da açıklanan resmî rakamlar, kolektif ziraatten doğan kayıpların, önceki yıllardan daha yüksek olduğunu göstermişti. Altı bin devlet çiftliği istihsal maliyetinin, piyasa fiatlarının çok üzerinde olduğu anlaşılıyordu. 1953 aralık ayında, birinci beş yıllık plân devresi sonunda Çekoslovak Ziraat Bakanı, kolektif çiftliklerin en iyi, en ileri olanlarının, en düşük neticeler verdiğini itiraf ediyordu. Bu çiftliklerin % 44.2 si üyelerinin emek maliyetini bile karşılayacak istihsalde bulunmazken, sadece % 14.1'i tahminlere ulaşmış veya geçmişti. Macaristan'da ayaklanmadan hemen önce, sınaî istihsalin Harp öncesinden üç misli olduğu, ziraatin ise hiç ilerlemediği kabul ediliyordu. Bulgarlar bile, 1956 da kolektif çiftliklerde istihsalin düşük ve maliyetlerin yüksek olduğunu kabul ediyorlardı. Başbakan Nagy, 1953 Temmuzunda köylülerin kolektif çiftlikleri terk etmelerine izin verileceğini beyan etti. Yıl sonuna doğru üyelik % 47 nisbetinde düştü. Polonya kolektifleştirmeye 1950 de başlamıştı. 1958'e kadar kolektif çiftliklerin % 90'ı dağılmıştı. Köylü topraklarını kolektifleştiren ilk peyk Bulgaristan'dı ve bu vetireyi 1957 de tamamladığını iddia etti. 1959 Martında Ziraat Bakanı General Oçhab, Parti Kongresinde kolektivizmi tekrar getirmeyeceklerini,

43) U. T. Hsu, Gizli Mücadele, Ankara, 1967, çev. Cevdet San, Oda- lar Birliği Yay., sf. 35 - 36.

“geçmiş hatâlara” dönülmeyeceğini söyledi. Onun yerine mülklerin tapu senetlerinin köylülere verilmesi işi hızlandırılacaktı. 1957 Nisanında Köy Gençliği Kongresi, bundan böyle bütün gayretlerinin “en büyük gıda maddesi ve ziraat ham madde temin edicisi olan ferdî çiftliklerin yaratılmasına” tevcih olunması icabettiğine dair karar aldı.

Yugoslavya 1952 den sonra kolektifleştirmeyi durdurdu. Yugoslav lider ve nazariyecilerinden E. Kardelj, 1953 de yazdığı bir makalede, derdin özünü açıkladı. 5 - 6 Mayıs 1959 da bütün Marxist toprak şemasına hücum etti. 1952 den sonra, kolektifleştirme siyasetine devam etmek, Devletle köylüler arasında “açık bir mücadeleye” sebep olurdu. Bu hususta ısrarın, ziraatlerini ve memleket bünyesini zaafa uğratacağını çok iyi biliyorlardı. Köylü indinde kolektifleştirme ile müsadere farkı yoktu. Yugoslavya “doğrudan doğruya veya vasıtalı şekilde ona giden bütün metodları önceden reddetmişti.” Onun yerine, ziraat istihali geliştirmek üzere, modern çiftçilik metodları ve küçük mülk sahiplerinin kuracağı kooperatifler tercih edilecekti. Herşeyden önce, köylüler her türlü siyasî baskıdan masun olarak iyi muamele görmeliydiler. Böylece Kardelj ve ona uyan idareciler, Marx’ın bütün ziraat doktrinini ve hattâ “proletarya diktatörlüğü” doktrinini terketmiş oluyorlardı⁴⁴.

Kollektif ziraatin verimsizliğine dair Rusya’dan da misal verilebilir. Rusya’da 1965 yılında sovhozların yarısından çoğu zarar etmiştir. Aynı yıl kolhozların % 28’i zararına çalışmıştır. Sovyetler Birliği Ziraat Bakanlığına bağlı 10.753 sovhozdan, 5273 ünün zarar miktarı iki milyar dört milyon rubleye ulaşmıştır⁴⁵.

Kolhozlardan nefret eden Rus köylüsü, daimî bir pasif mukavemet göstermiştir. Vaktinde ekip, vaktinde mahsulü kaldırmamış, kar ve yağmur hasadı mahvetmiş, insan tabiatına uygun olmayan bir sistemi mahkûm etmiştir. Yıllar süren mücadeleden yenik çıkan Sovyet idarecileri, kısmen taviz vermek zorunda kaldılar. Köylüye oturduğu evin çevresinde birkaç dönümlük toprağı ekip biçme, bir inek, koyun ve keçi, birkaç tavuk besleme hakkı tanıdılar. Bu, Marx’izmden büyük bir inhiraftı. Hruşçev ve sonraki liderler, köylünün zihniyet, davranış ve ruhiyatını değiştirmek için çok gayret gösterdiler ve bu maksatla ziraat - kasabaları kur-

44) D. Mitrany, aynı eser, sf. 11-12.

45) Abdurrahman Avtorhan, Sovyetler Birliğinde Kolhozlardan Tarım Kooperatifleri Sistemine Dönüş, DERGİ, No. 49, 1967, sf. 35 (Ekonomika selskogo hozyaystvo, No. 2, 1967, sf. 10-11’e atıf ve Voprosım ekonomiki, No. 11, 1966, sf. 25’e atıf).

mağa çalıştılar. Her seferinde yenildiler. Köylünün ufacık toprağı, kolhoz topraklarından daha verimliydi⁴⁶. Kolхозlardaki köylünün küçük toprak parçalarını elinden alarak, doğrudan doğruya komünizm safhasına çok yakın olan Sovhoz (devlet çiftlikleri) sistemine geçmeğı zaman zaman düşündüler. Fakat 1961 Haziranında, Komünist Partisinin nazariye ile ilgili neşriyatını yürüten "Kommunist" dergisinde çıkan bir makalede, devlet çiftliklerine hemen geçmenin ve köylü hususî topraklarını ilga etmek için "yersiz acele" nin, sadece tehlike yaratacağı belirtiliyordu⁴⁷.

— V —

Türkiye'de Zirai Mesele ve Marxizm-Leninizm

Türkiye'de Marxist - Leninist hareket ve faaliyetlerin mazisi 1920 ye kadar uzanır. Bu hareketler son zamanlarda popülizm (Rusçası : narodniçstvo, narodizm.) kılığına girmiş ve köylerde varlığını hissettirmeğe başlamıştır. Sosyalistler, popülistler, kurmak istedikleri sosyalist cemiyette ve sosyalist ihtilâlinde köylünün rolünü çok iyi bildiklerinden, Lenin'in fikirlerine de uyarak, köylü ve toprak reformu meselesine sıkı sıkıya sarılmışlardır.

Sovyetler Birliğı Komünist Partisi'nin 1959 daki XXI. ve 17 Ekim - 31 Ekim 1961 tarihlerinde toplanan XXII. kongrelerine katıldığı bilinen Türkiye Komünist Partisi (Gizli)⁴⁸ programında Türk köylüsü şu şekilde ele alınmaktadır: "1. Madde... Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçebilecek biricik müessir kaleyi teşkil eden Komünist Partisi, bu tehlikeye karşı ameleleri, gündelikçileri, şehirlerin ve köylerin yarı proleterlerini usullü bir tarzda teşkilâtlandırır. Her çeşit ezgiye ve soyguna karşı sınıf mücadelelerini inkişaf ettirir. *Köylünün belli başlı kütlelerini, proletaryanın önderliğı altında toplar.* Böylece ve aynı zamanda amele ve köylülüğün bir Sovyet idaresi şeklinde kendi diktatörlüklerini tahakkuk ettirmek için icap eden şeraiti hazırlar.

46) Yukarıda adı geçen makalemize bakınız.

47) D. Mitrany, aynı eser, sf. 13-16.

48) Alexander Dallin (ed.), Diversity in International Communism, A Documentary Record, 1961-63, Columbia Univ. Press, New - York, London, 1963, sf. 1-3.

S. B. K. P. Birinci Sekreteri Hruşçev, iki kongreye katılan partiler ve temsilciler hakkında bilgi veriyor. XXII. Kongreye 80 partiyi temsilen (Türkiye K. P. dahil) 4.800 delege katılmıştır. Bu kongreye Yugoslavya ve Arnavutluk'tan temsilci çağırılmamıştır.

4. Madde : ...*Emperyalizm aleyhinde ve Sovyetler Birliği lehinde amele sınıfının ve köylülüğün diktatörlüğü için olan mücadelede*, proletaryanın böyle bir kütleli teşkilâtı olmadıkça hiçbir muvaffakiyet elde edilemez. Bu kütleli proletarya teşkilâtı hepsinden evvel fabrika ve imalâthane komiteleri vasıtasıyla işletmeler dahilinde ve sendikalarda ve sonra da Türkiye Komünist Partisinin saflarında işletme hücrelerinde olmalıdır.

5. Madde : ...Türkiye Komünist Partisi; kodaman, zengin köylülerin arazileri de dahil olmak üzere, bütün büyük arazi ve çiftlik mülkiyetlerinin tazminatsız müsadere ve tekmil toprakların, hayvanat, makineler ve ebniyenin köylü ve ziraat ecir ve reñberlerinden mürekkep komitelerin emri altına konulması şiarlarının tahakkuku için çalışır. Türkiye Komünist Partisi; ziraat amelelerinin mücadele ve grevlerini, ortakçı ve kiracı köylülerin grevlerini, köylülerin doğrudan doğruya büyük arazi mülkiyetine el koymak için mücadelelerini teşkilâtlandırır.

10. Madde : ...Türkiye Komünist Partisi, millî istiklâli ve inkılâbın kazançlarını korumanın en emin vasıtası olarak, *amele ve köylülerin silâhlandırılmasını, burjuva muhafızlığını meslek edinmiş orduların ilgasını ve onların yerine amele ve köylü milisinin ikame olunmasını ve neferlere, zabitlerini seçmek hakkının verilmesini talep eder.*

11. Madde : ...*Türkiye Komünist Partisi, millî azlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı da dahil olmak üzere mukadderatlarını tâyin etmek haklarını kayıtsız şartsız tanır...*

26. Madde : ...Türkiye Komünist Partisi, bizzat köylüler tarafından *köylü komiteleri* teşkil ve kütleli hareketler hızlandığı takdirde, bu komitelerin köylü birliklerine tahvil edilmesi lehinde tahrikâtta bulunur...

48. Madde : ...*Müsadere edilen zirâî malikâneler ve arazi, köy Sovyetizminin emri altına konulur.*

49. Madde : ...Eski idare zamanında da devlete ait olan topraklar, çiftlikler, ormanlar, sular ve madenler de Sovyetlere devrolunur ve onlar tarafından işletilir⁴⁹⁾.

Dr. Şefik Hüsnü Deymer'in reis ve umumî kâtip vekillliğini yaptığı, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisinin (T. S. E. K. P.) Faaliyet

49) Necdet Sançar, Gizli Komünist Belgeleri, Ankara, 1966, Afşın Yayınları, Nu. 7, sf. 60 - 71.

Programı, aynı konu hakkında şu dikkat çekici ve Marxist - Leninist doktrinini aksettiren maddeleri ihtiva etmektedir :

“Madde 13 - Köylülük, — tıpkı şehir halkı gibi — mütecanis bir bütün teşkil etmeyip, iktisadî ve içtimâî durumları itibarile farklı, muhtelif tabakalara bölünmüş olduğu için, Partinin bunlara karşı takınacağı tavır ve hareket ve menfaatlarıyla ilgisi de tabiatıyla farklı olmak zorundadır, şöyle ki;

a) Şehir burjuvazisinin köydeki benzeri, zengin köy ağaları ve mütegalibesidir. Bunlar, memleketin varlıklı hâkim sınıfları arasında yer almışlardır ve yoksul köylülüğü — ortakçılık ve mürâbaha yollarından — soymayı kendileri için bir hak tanırlar. Partinin bu tüfeylî imtiyazlı tabakaya karşı siyaseti, köylülüğün yoksul ve orta halli ana yığınlarını, onun soygun hırsına kurban olmaktan, istismar imkânlarını ortadan kaldırmağa çalışmaktan ibarettir.

b) Toprağı kâfi gelmiyen veya bütün bütüne topraksız yoksul köylülere gelince, bunlar için esas dâva; kendilerini, yeter miktarda açılmış - işlenmiş toprağa ve toprağı işleme vasıtalarına (pulluk, hayvan v.s.) sahip kılmaktır. 1946 yılının ilk yarısında kabul edilmiş bulunan Topraklandırma Kanunu hükümleri, çok elâstikî, keyfi muamelelere elverişli ve uzun vâdeli olduğu için, bu dâvayı köylü faydasına çözmeye yararlı bir toprak reformunu sağlamaktan uzaktır. *Zaten köylülük, köy komiteleri ve köylü birlikleri etrafında teşkilâtilanıp da, böyle geniş ve hızlı bir toprak dağıtımını işinin tatbikatını kendi eline alacak hale gelmedikçe, herhangi ciddî bir toprak reformunun lâfî bile edilemeyeceğinden*, Parti faaliyete geçer geçmez — *köylü yığınlarına*, kendi komite ve birliklerinde teşkilâtlandırmak işine sarılacak ve aynı zamanda, Topraklandırma Kanununun, demokratik bir gözlük altında yeniden düzeltilmesi ve ençok 1 - 2 yıl içinde gerçekleştirilmesi için kat'î ve ısrarlı teşebbüslerde bulunacaktır.

14 — İstihsal masraflarını azaltmak, idrak edilen mahsul miktarını çoğaltmak ve iş kuvvetinin verimini arttırmak bakımlarından, makineli büyük işletmenin ziraatte de küçük işletmeye nisbetle daha üstün olduğu, bugün umumiyetle denenmiş ve kabul edilmiş bir hakikattir. Büyük çiftliklerin köylülere dağıtılması, hususî menfaatlerine dokunduğu için, buna aleyhtar ileri gidişe gem vurmak gayretlerinde, büyük toprak sahipleri hep bu hakikatı parmaklarına dolamaktadırlar. Halbuki bizde, büyük ve pek büyük arazi ve çiftliklerin yüzde 90 nisbeti, yarıcılık, ortakçılık, tarla kiralama, angarya usulü v.s. gibi gayetle ibtidâî usullerle işlendiğinden bunlar, yanyana sıralanmış birçok işletmelerden başka bir-

şey değildirler ve bir bütün halinde bırakılmaları ile köylüye dağıtılmaları arasında, verim itibarıyla herhangi bir fark da olmayacağı aşikârdır. Bunu gözönünde bulunduran Parti, ziraî istihşali arttırmak ve köylülerin geçim seviyelerini yükseltmek için, topraklandırılacak her köylüye bir pulluk tedariki imkânını vermek, bazı ziraat bölgelerinde traktör ve harman makineleri merkezleri ve sun'î gübre dağıtım depoları vücade getirmek, civar köyler halkını gayet küçük bir ücretle bunlardan faydalandırmak v.s. gibi tesirli yardım tedbirleri almayı ve hükûmetin yeni açacağı arazide de makineli büyük devlet çiftlikleri kurmayı, *şimdilik* maksada en uygun çareler olarak görmektedir.

15 — İstihşali ve köylünün işgücünün verimini arttırmanın daha emin ve köklü bir çaresi de, her köyde, bütün köy topraklarını ve mevcut âlet ve makineleri serbest bir anlaşma ile bir araya getirerek, bütün köylülerin elbirliği ile çalışmalarını ve masraf ve vergiler çıktıktan sonra mahsulü aralarında paylaşmaları demek olan *müşterek köy istihşali* şeklinin benimsenmesidir. Fakat memleketin geri teknik seviyesi, köy istihşal kooperatiflerini geniş ölçüde makina kuvvetinden faydalanabilecek bir dereceye buluncaya kadar, bu müşterek ziraat işletmelerinden önemli bir netice alınmasına imkân vermez. Bunu ve önce köylerde irtica nüfuzunun maddî temellerini yıkmak lüzumunu takdir eden Parti, *şimdilik* bu şeklin faydalarını söz ve yazı ile köylüye yavaş yavaş açıklamayı ve buna zamanla kanaat getirecek köylerde, gönül hoşluğu ile girişilecek denemelerden başarılı neticeler alınmasına yardım suretiyle, tatbikat sahasında, *müşterek köy istihşali sistemine* karşı rağbeti arttırmayı, mahalî şartlarımıza en uygun hareket tarzı olarak kabul etmektedir⁵⁰.

Eski Marxistlerden birinin aşağıdaki satırları, köylerde oynanmak istenen Marxist - Leninist oyunu çok ibret verici şekilde açıklıyor : "...Ancak bugün Türkiye proletaryası, öteki devrimci güçlerle birlikte iktidarı eline geçirse, ve millî demokratik devrimin görevlerini hemen yerine getirirse; yâni Türkiye'yi bağımsız kılma ve feodal ağayı etkisiz hale getirirse, iktisadî ve siyasî bakımdan, ve kompradörün sömürü olanaklarını elinden alsa, gerekli millileştirmeleri yapsa... Biz o zaman nereye varmış oluruz? Sosyalist devrimin ancak eşğine varmış oluruz. Sosyalist devrimin gerçekleşmesi, insanın insan tarafından sömürülmesi olanağının ortadan kaldırılmasıdır. Şehirde, sanayide, ticarete kapitalist ilişkilere son verilmesidir. *Tarım bölgelerinde de kollektif üretimin egemen kılınma-*

50) Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi Ana Nizamname, Faaliyet Programı, ve Parti Ana Nizamnamesini nîzahı, İstanbul, 1946, sf. 25-28.

sidır. Bunu sen kısa bir süre içinde hangi imkânlarla, hangi kadro ile gerçekleştireceksin? Gayet açık ki, *ilkten demokratik devrimin bir görevi olan köklü bir toprak reformunu* yaparken aynı zamanda yer yer *kollektivizasyon örnekleri de vereceksin, ve köylüyü ikna edeceksin kollektivizasyonun gereğine*. Kollektivizasyon zorla olmaz. Köylü, emekçi halktır. Devrimci iktidar emekçi halka karşı zora başvurmaz. Köylüyü ikna edeceksin. Bilirsiniz, köylü muhafazakârdır. O gübre yağınma karşı bağlıdır, o küçük kulübesine, taşlı tarlasına çok bağlıdır. Onu ikna etmek için örnek göstereceksin. “Bak kardeşim, diyeceksin, komşun Hasan kollektif üretime katıldı, evinde senden çok yiyeceği var...” Yâni kapitalizmi gözünü açıp kapayana kadar tasfiye edemezsin. Kapitalizmin tasfiyesi uzunca bir süreçtir. Sosyalizmin kuruluş aşaması yıllar sürer. O süreç içinde kapitalist ilişkiler olacaktır, toplumda ve kapitalist müteşebbise sen, Devlet Bankasından Kredi de vereceksin o dönemde, üretime devam etsin diye... Ve o, işletmesinde çalıştırdığı işçileri sömürecekler de. Sen ona ilkten ancak bütün kapitalist üretim, büyük çapta sömürü olanaklarını kapıyabilirsin. Ve sosyalist sektörün derece derece genişlemesiyle kapitalist ilişkileri tüm kaldırabilirsin. İlişkileri, kapitalist zihniyetin kalıntılarını değil. Onu ortadan kaldırmak için çok daha uzun bir zaman süresine muhtaçsın. Elli yıl sonra da o zihniyet kalıntıları olabiliyor. Onun için sen sosyalizmi kurduktan sonra da, *yağınların* sosyalist bilinçlenmesini sağlamak için ve kapitalizmin kalıntılarını silmek için uzun yıllar çaba harcayacaksın”⁵¹.

1917 Rus ihtilâli arafesindeki işgalleri andıran bir toprak yağması hâdisesi, bir solcu dergide şu şekilde naklediliyor: “Topraksız Atalan köylülerinin talancı ağalara karşı yer yer devam eden direnişi nihayet bir noktada işgal eylemi ile sonuçlandı.

28 Ocak salı günü Ege'nin Torbalı ilçesine bağlı Atalan köyünde 600 kadar köylü, 13 bin 500 dönüm Hazine arazisine el koyan 6 ağayı kovmuşlar ve araziyi işgal etmişlerdir. Köylüler işgal sırasında ağalar ve tapu memurunu taş ve sopalarla kovalamışlar ve bir işgal komitesi kurmuşlardır. Yediden yetmişe kadar 600 kişilik komite görevlisi uykusuz, günlerce nöbet beklemiştir, ağanın oyununa ve jandarmanın müdahalesine karşı”⁵².

Aynı dergide aynı konu ile ilgili diğer bir haber, “...Köylümüzün demokratik kasteden saldırganlara gereken cevap verilmelidir. Bu uğurda

51) Mihri Belli, “Türkiye’de Karşı Devrim”, Türk Solu, sayı 64, 4 Şubat 1969, sf. 19.

52) Türk Solu, sayı 64, sf. 4.

başta Akhisar ve Ödemiş mitinglerine katılan tüm devrimci ve uyanık köylüler, Atalan ve Göllüce'nin topraksız köylüleri, Söke'li kardeşlerinin yardımına koşmalı, Kemalist ve sosyalist aydınlar, tüm ilerici gençlik, Sökeli köylülerin bu mücadelesini desteklemelidirler. Yaşamın Köylümüzün Demokratik Hareketi, Kahrolsun Tefeciler ve Toprak Ağaları"⁵³.

Teknik Üniversiteli solcu öğrencilerin aşağıdaki beyanlarını, Marxizm-Leninizm veya popülizme maaletfik gerekir. "Mao hayranı olduğumuzu gizliyecek kadar korkak değiliz" diyen bu sosyalistler, köylere dağılarak orada yaptıkları propaganda ve faaliyetleri şöyle anlatıyorlar: "...Devrimci Birliklerle ortaklaşa yaptığımız başka bir eylem ise, Elmalı'daki toprak kavgasında köylünün yanında yer alışıdır. On temsilci göndererek yaptığımız araştırma sonucu Türk devrimcilerini sevindirecek niteliktedir. Elmalı, ağa - köylü çelişkisinin son merhâlesine ulaştığı yer durumundadır." Birliklerinin Urfa'ya "14 kişilik araştırma ekibi" gönderdiklerini söyleyerek şöyle devam ediyorlar: "Asıl sorumlulukları büyük kent mitinglerinin ötesinde başlayan devrimci gençliğin boş anlarını işçi kesiminde olduğu kadar köylüler arasında da geçirmesi gerekmektedir. Özellikle toprak dağılımındaki eşitsizliğin bulunduğu bölgelerde sınıf farkı ve çelişkiler apaçık ortada olduğundan çatışma daha hızla başlamaktadır. Bu tip köylerin *devrime* daha önce katılacağı kuşkusuzdur. Devrime varan yolu kısaltmada etkin olmayı dileyen gençliğin halkın bilinçlenmesi için çadırını köye kurması gerekmektedir artık." *İleride düzen kavgası toprak açısından ele alındığında* köylülerin büyük iş göreceğini söyleyerek şöyle devam ediyorlar: "Ege'de 50 yi aşan köyde ve 10 kasabada yaptığımız toplantılarda gerçeği halka anlattık, halkla tartıştık. Bu gezi bize çok şey öğretti: Halk artık *burjuva demokrasisinden* birşey beklememektedir. Ne yapması gerektiği sorusu kafasında şekillenmekte, belli bir bilinç seviyesine gelmektedir. Halkın kurtuluşu yaklaşmaktadır... Elmalı'da tipik bir BURSA NUTKU ortamı meydana gelmiştir... Halk ise büyük uyanış içerisinde. *Komünizm bir öcü değildir artık Avlan'da*. Olayların meydana geldiği üç köy halkı da ağalara ve onların yönetimine karşı yek vücut olmuşlardır.

Elmalı'da ekibimiz halka bütün bu olayların nedenlerini ve çözüm yollarını 11 günlük devrimci çalışmalarında anlatmışlardır. Devrimci çabanın stratejisi ve toplumsal incelemeler hakkında yararlar sağlıyan deneme oldu aynı zamanda Elmalı araştırması bizim için..."⁵⁴.

53) Aynı dergi, sayı 74, sf. 6, (15 Nisan 1969).

54) İstanbul Teknik Üniv. Talebe Birliği 21. Dönem Çalışma Raporu, İstanbul, sf. 37, 84, 87, 90 - 91.

Bu satırlar Marxist - Leninist zihniyetle yüküdüdür. Fakat bir gazete fikra yazarının aşağıdaki ifadesine bakınca, bu öğrencileri popülist (narodnik) saymak ihtimali doğuyor : "1969 da başa gürleşeceğini ilân eden T. İ. P.'in bugünkü hali, sandık sosyalizminin geçerli olamayacağını ispatlamaktadır. Aydınların hayalleri ve romantik ebediyatıyla beslenen popülizmin realitenin sert duvarına kafasını çarpması, Türkiye sosyalizmi için bir kazançtır"⁵⁵.

Netice :

Görüldüğü gibi, Marxizm toprak reformunu, küçük köylü mülkiyetine taraftar olduğu, köylüyü sevdiği için değil, radikal ve sür'atle icra edilen toprak reformlarının köylerde sınıf çatışmaları doğuracağını, anarşi yaratacağını, ihtilâle vasat hazırlıyacağını bildiği için istemektedir. Nihai gayesi kolektivistdir. Köylünün toprak arzusunu, fakirlik ve sefaletini istismar etmekte, gayesi için vasıta olarak kullanmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerin ve bu arada Türkiye'mizin, Marxizmin tuzağına düşmemesi için, her sahada olduğu gibi, köylerde de sosyal adaleti tesis edecek tedbirlere başvurması, hiçbir yıkıcı ideolojinin tesirine kapılmadan ilmi ve milli yollardan yürüyerek, makul bir toprak reformunu ve ziraat reformu tahakkuk ettirmesi gerekir. Bu toprak reformu, köylerde sınıf çatışması yaratmamalı, köylüyü birbirine düşman etmemelidir.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının, 1963 ilkbaharında Cenevre'de düzenlediği bir konferansta, ziraat reformun ülkeler için başlıbaşına bir gaye olmadığını, donmuş bir cemiyetin menfi şartlarını kırarak, 14. asırdan 20. asra sıçramanın bir vasıtası olduğunu söyleyen bir İngiliz, bu vetireyi şöyle açıklıyor : "Bizim tarihimize bakılırsa bu iş çok kanlı altı ihtilâle mal olmuştur. Bizim 600 yılda elde ettiğimizi ilerlemekte olan memleketlerin 60 yılda başarmalarını (bu memleketlerin çoğu bu işi altı yıla sığdırmak istiyorlar) temenni etmemiz ve bu alanda kendilerine muhtaç oldukları her türlü yardımı yapmamız, buna karşılık doktrin tezatlarına çok az düşmelerini sağlamamız gerektiği kanısındayız"⁵⁶.

Çok sür'ali bir toprak reformu, reform değil ihtilâldir. Köylerde anarşi ve sınıf mücadelesi yaratır, milli gelir düşer, iktisadi ve içtimaî nizam sarsılır. Sosyal adalete ve daha iyi yaşama şartlarına gidildiği zannedilirken, daha kötüye gidilir.

55) İlhan Selçuk, 5 ders..., Cumhuriyet, 14 Ekim 1969.

56) Prof. F. Yavuz, Toprak, Ya da Tarım Reformu, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, cilt XXII. Mart 1967, No. 2, sf. 31 (Dr. Klatt, Science and Technology for Development, Agriculture, New York, 1963, sf. 178'e atıf).

Altmış yıla da az gelişmiş ve geri ülkelerin tahammülü yoktur. Meselâ, Türkiye'miz için bu iş iki veya üç plân devresinde halledilebilir. Hiçbir suretle müsadere yoluna sapmaksızın, bedelleri mukabilinde istimlâk şekli. Arazi sahiplerine mülklerinin bedelleri nakden değil, İç ve Doğu Anadolu'da kurulacak fabrikalar ve sınaî tesisler için çıkarılacak hisse senetleriyle ödenebilir. Köylü de yirmi sene içinde bu meblâğı faizsiz öder. Bu tediye meblâğı da yeni yatırımlara yöneltilir. Köylünün küçük tarlasını borçlanıp tekrar satmaması için hukukî müeyyideler yanında, köylü kredi ve teknik bilgi, kooperatifçilikle beslenir. Fennî bir ziraat istihsalin düşmesini önler. Teknik bilgi için kurslar açılmalı, köylü yetiştirilmeli ve tedrici bir sosyal değişme sağlanmalıdır. Bu sosyal değişme örf - âdetleri sarsmamalı, köylüyü şehirle köy, kendi kültürü ile yabancı kültürler arasında öksüz bırakmamalıdır. Hülâsa, doktrin hastalığına bulaşmadan, millet ve vatan sevgisiyle, ilmin ışığında, uzunca bir hazırlık devresinden sonra, sükûnetle yapılan toprak reformunda ve ziraî reformda memleket için hayır vardır.